28ՆՃԻ ԱՄԻՍԷ Ն. 4936 1911 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 7/20 ԶԱՐՇԷՆՊԻՀ 7 ՔԵԱՆՈՒՆԸ ԷՎՎԷԼ 1327)(29 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1329

30 ԲԱՐՈՒ

ՄԵԶՄՈՒԱԻ ԱԽՊԱՐ

30 ԲԱՐՈՒ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
65 Grand'rue de Péra, Taxim, 65

ԱՊՈՆԷ ԳԻՆԵՐԸ — Սեմեստրի 6 այլոց
Իսթանպոլ իշին — Ղրուշ 60 — 35
Թաշրա իշին — » 85 — 45
Մեմալիքի էճնեպիէ իշին — Ֆրանկ 20 — 10

ԶԱՐՇԷՆՊԻՀ վէ ՃՈՒՄԱ. ԻՐԹԷՍԻ
ԿԻՐԻՆԷԷՐԻ ՆԷՏՐ ՕԼՈՒՆՈՒՐ
Իսանպոլ իշին այրընա բազարլըգ :
Թապ իթիլէմէեն մէհեաթիպ իեատէ օղուսմազ :

مجموعة اخبار
ك اوغلو تقسيم جاده‌سى نومرو ٦٥

Ա.Ռ «ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ»
ՊԱՏԱՍԽԱՆԻԴ ՎՐԱՅ
ՔԱՆԻ ՄԸ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ճշմարիտ Կաթողիկէի յօդուածին տուած պատասխանդ կամ լուսաբանութիւնդ, Արձագանգի 21, 22 և 23 թիւերուն մէջ կարդացի. և կուգամ ներկայիս, եթէ կը ներէք, քանի մը դիտողութիւններ ընել։

Առաջին դիտողութիւնս այն է որ, Դուք, Գերապատիւ Տէր, կ'ենթադրէք որ «Տեսութիւնը» միայն չարակամութեամբ կարդացած եմ, մէջէն քննադատելու բան մը գտնելու նպատակաւ, վասն զի Ձեր պատասխանը հետեւեալ բառերով կ'ըսկսիք. «Երբ մարդ գիրք մը կարդայ «կամ զայն աչքէ անցնէ միայն սխալ կամ «անճշտութիւն գտնելու դիդմամբ և ուզէ «խծբծել անոր բովանդակութիւնը իմաս«տակելու և երգիծաբանելու մարմաջով, «անշուշտ չի նայիր ոչ անոր նիւթի ծան«րութեան, և ոչ պարագայից փափկու«թեան եւն. եւն.։ Ցիշեալ տետրակը հոս, ոչ թէ մէկ, տասը, այլ հարիւրաւոր անձեր կարդացին և դիտողութիւն ըրին, ես վերջիններէն մէկն էի. Բահանայք և աշխարհականք ամէնքն ալ այդպէս իմացան այդ նախադասութիւնը։ Հետեւաբար ապահով եղէք որ Ձեր այդ դատաստանը բոլորովին սխալ և անիրաւ է։ Ատոր մէջ դեռ ուրիշ կէտեր ալ կայ՝ ոչ թէ խծբծելիք այլ քննադատուելիք, բայց ես չուզեցի ատոնց ամենուն քննադատութիւնն ընել։ Դուք իսկ Ձեր այդ երկար լուսաբանութիւնովը և զանազանութիւնովը կ'ընդունիք կոր, Ձեր իսկ տեսակէտովը խօսելով, թէ կան փոփոխելի կէտեր, որոնք չեն կրնար Անսխալականութեան առարկայ ըլլալ. ուրեմն ինչու զիս կը դատապարտէք. ինչու այսպիսի ծանր նիւթի վրայ գրելով, ճիշտ նախադասութիւն կամ սահման, (տեՓիճիսիօն) չէք աւանդեր։ Կը թողում Ձեր առաջ բերած փաստերուն և օրինակներուն յարմարութեան կամ անյարմարութեան խնդրին խոր մտնալը, ինչու որ վիճաբանելու մարմաջէն հաւատացէք որ զերծ եմ։

Երկրորդ, կ'ըսէք թէ, թէպէտեւ Վատիկանեան ժողովոյ վճռին մէջ չկայ բարեկարգական իրաց մասին Քահանայապետաց Անսխալականութիւնը բացորոշակի, բայց դուք մեկներ էք եղեր այդ վճիռը։ Շատ լաւ։ Միայն թէ Տիեզերական ժողովքներուն տուած վճիռներուն իմաստը կամ միտքը մեկնել, կարծեմ թէ Սուրբ Աթոռին կը պատկանի, և ինչպէս ինծի հաւաստեցին, հոդ Հռովմ Կարդինալաց ժողովը մը կայ եղեր Սագրէ Գօնկրեկասիօն տէ Գօնսիլ անուանով, և ատոր պաշտօնն է եղեր։ Ապա թէ ոչ, ես ալ, ինծի պէս ուրիշներ ալ վաղը կ'ելլեն այդ վճիռները մեկնելու։

Երրորդ, ինծի քանի մը խրատներ կուտաք. առաջին թէ «Քահանայապետ «ամենայն իսկ փոփոխելի կէտերու. վրայ «տուած վճիռները ակնածանք, յարգու«թիւն, և լիուլի հնազանդութիւն կը «պահանջեն. հետեւաբար ասոնց դէմ «ապստամբութիւնը ծանր մեղք են. և «եթէ իշխանութեան, սկզբունքի դէմ ըլ«լան՝ հերձուած կը հանեն, ինչպէս յԱթոռոյ վճիռներու դէմ ապստամբութիւ«նը հերետիկոսութիւն կ'ըստեղծէ»։ Կարծեմ թէ այս խրատին հարկ չկայ. ինչու որ իմ յօդուածիս մէջ ըսեր էի թէ, պարտաւոր ենք նաեւ այդ վճիռներուն հնազանդիլ։ Այսպիսի խրատի մը յարմար կուգայ գաղղիական առածը որ կ'ըսէ «անՓօնսե լէ բորդ ուվերբ։»

Երկրորդ և երրորդ խրատներուն ալ հարկ չկար, ինչու որ ես ոչ Հեղինակներուն անձը քննեցի կամ քննադատեցի, և ոչ ալ ծաղրեցի. այլ զարմացայ և ապշեցայ. ապա թէ ոչ հոդ Հռովմայ Պապերուն ալ յիշատակութիւնը կայ. զանոնք ալ ուրեմն ծաղրեցի։

Չորրորդ խրատին գալով, Կաթողիկոսի մը աչաց առջեւ բառերով ես ուրիշ բան չեմ հասկցած, եթէ ոչ Կաթողիկոսին հոդ Հռովմ գտնուած միջոցին. եթէ մէկը «Քահանայապետին աչաց առջեւ» ըսելու ըլլար, ինչ պիտի իմացուէր։

Վերջին խրատին կամ դիտողութեան մասին, ես ալ, եթէ կը ներուի, ընելիք դիտողութիւն մը ունիմ։ «Տեսութիւն» տետրակին հեղինակը ո՞վ է. տակաւին չեմ գիտեր։ բայց սա ստոյգ է թէ Անանուն է. անանուն գրուած մը. տետրակ մը քանի որ, աբարթիեն օ սօմեն բիւպլիք, հրատարակուած է, հրապարակաւ զանի քննելով կամ քննադատելով, եթէ երբեք թշնամանք համարուի եղած քննադատութիւնը, գրուածին կ'երթայ և ոչ թէ անծանօթ հեղինակին։ Այդ տետրակը չի կրնար պաշտօնական ըլլալ, ինչու որ Պաշտօնական ըլլալու կարեւոր և անհրաժեշտ հանգամանքը իրեն կը պակասէ։ Գրուած մը, որ Կրօնքի վարդապետութիւններ կ'աւանդէ, եթէ պաշտօնական է, հարկ է որ պարտաւորէ. և պարտաւորելու համար ալ հարկէ որ Եկեղեցական իշխանութեան անունովը և կնիքովը վաւերացուած ըլլայ։ Ապա թէ ոչ պարտաւոր պիտի ըլլայինք ամէն հրատարակուած տետրակները իբրեւ պաշտօնական ընդունիլ և յարգել։ «Տեսութիւն» տետրակը և ոչ իսկ իրեն տպուած տպարանին անունը կը կրէ։— Դարձեալ կ'ըսէք թէ յօդուածս, փոխանակ թշնամի Թերթի մը մէջ հրատարակելու, «կրնայ նոյն իսկ իր ենթադրած հեղինակներուն ուղղել»։— Այս խօսքերուն մէջ ենթադրութիւն մը կը նշմարեմ, այսինքն Դուք կը կարծէք թէ ես հոդ գտնուողներուն հետ մտերմութիւն ունեցող և կամ եկեղեցական մըն եմ.— եթէ այսպէս կը կարծէք, մեծապէս կը սխալիք. հոս ամէն օր այդ իմաստով կը խօսէր. երբ այդ յօդուածս հրատարակուեցաւ, սկսան ասոր անոր, և նաև եղեցեցականաց վերագրել, որ ճիշդ չէ։— Ձեր տուած խրատներուն համար չնորհակալ եմ. միայն կ'ուզէի գիտնալ թէ այդ խրատներն տուողն ո՞վ է. ինչու որ մեծը իր ստորագրեալին կամ հպատակին խրատ կրնայ տալ։

Վերջին բացատրութիւն մ'ալ իմ խրծբծելով, իմասցակելով և հեգնելով գործած յանցանագս մասին։ Անցեալ տարի հոս բաւական աղմուկ հանեց Լեւոնեան վարժարան հրատարակուող լրագիր մը, «Դրեակ Ս. Լուսաւորչի», որուն մէջ Հասարակութեանս պատուաւոր Երեսփոխանաց հասցէին ազնիւ մակդիրներ և բացատրութիւններ կային. դարձեալ ժամանակէ ի վեր հրատարակուող յօդուածներ կարդացինք և դեռ կը կարդանք նոյնպիսի ոճով. վերջապէս Հռոմէն Մատրիտ ղրկուած և Մատրիտէն ալ հոս Պոլիս հասած գլուխ-գործոց նամակ մը տեսանք և կարդացինք։ Ուստի կարծեցինք թէ, քանի որ բանուկ դրամն այս է, մենք ալ թէպէտ և աշխարհական, կրնանք, մանաւանդ թէ պարտաւոր ենք ատոնց ոճին հետեւիլ. սխալեր ենք. ներողամիտ եղէք. Գաղղիացիք կ'ըսեն. «Իլ նը Ֆօ բա արլէ տը լա fors տան լա մէզօն տէօն բանտիւ։»

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱԹՈՂԻԿԷ

«Ո՞Վ Է ԱԶԳԸ,
ԿՐՆԱ՞Ք ՑՈՒՑՆԵԼ ԶԱՅՆ»

Ճիշդ այսպէս կը հարցնէ Կաթողիկէ անունը անարժանաբար իւրացնող և այդ սուրբ կրօնքը արատաւորող Թերզեանի տարօրինակ գործառնութիւններուն Արձագանգ Թերթը։

Այս արտակարգ հարցման կարենալ պատասխանելու համար, պէտք է գիտնալ թէ ո՞վ է հարցնողը և որո՞ւ կ'ուղղէ իր հարցումը։ Արդ, հարցնողը Թերզեանն է և իր հարցումը կ'ուղղէ 150 համար Հայ-Կաթողիկէ և Օսմանեան հրպատակ Ազգին կամ Հասարակութեան։ Եւ ո՞վ է այսպէս հարցնող Թերզեանը.— Նոյն ինքն այն որ իր անգիտանալ ուզած Ազգին քուէովը ընտրուեցաւ։ Շատ հետաքրքրական է գիտնալ թէ, ենթադրելով որ այդ 150,000 Հայ-Կաթողիկէ Օսմանցիները. ըստ Թերզեանի փափաքանաց ջնջուէին յանկարծ երկրիս երեսէն, ինքը ո՞ր Ազգին Կ-Պարիարքը պիտի ըլլար։ Անշուշտ Հիւսիսային Բեւեռներու մօտ նոր գտնուելիք ազգի մը, վասն զի կարելի չէ երեւակայել որ ուրիշ տեղ գտնուի ազգ մը կամ հասարակութիւն մը որ Թերզեանը իրեն պէտ ընտրէ առնոր այս օրուան հանգամանքներուն գիտակցութեամբը։

Մենք ալ այսօր պիտի ուզենք հարցում մը առ որ անկ է իմանալու համար թէ՝ Թերզեան ի՞նչ ազգէ և ի՞նչ կրօնքէ կրնայ ըլլալ։— Չկայ այսօր Հայ-Կաթողիկէ հասարակութեան մէջ անհատ մը որ կարենայ պատասխանել մեզ. միայն ինքն Թերզեան կրնայ այս մեծ գաղտնիքը երեւան հանել։ Բան մը կայ սակայն որ յայտնի է, այսինքն թէ Թերզեան ոչ Օսմանեան հպատակ է, ոչ Հայ է և ոչ կրօնքով Կաթողիկէ. վասն զի եթէ Օսմ. հպատակ ըլլար, պէտք էր մեր երկրին օրէնքները և կանոնները յարգեր և ոչ թէ ոտնակոխ ըներ եթէ Հայ ըլլար՝ իր Ազգը չպիտի ուրանար, վերոյիշեալ հարցումովը անոր գոյութեան վրայ իսկ տարակուսելով. իսկ եթէ ուզղափառ և ճշմարիտ Կաթողիկէ մը ըլլար, պէտք էր սէր քարոզեր և ոչ թէ ատելութիւն. և այն ատելութիւն որ եթէ, Աստուած մի արասցէ, մենք ամէնքս, կղեր թէ՝ աշխարհական, իր քարոզութեան մտիկ ընէինք, մեր ձեռքով զիրար փճացուցած պիտի ըլլայինք այսօր, ի մեծ հաճութիւն անխիղճ Թերզեանի։

Ուրեմն ի՞նչ տեսակ միկն է Թերզեան։ —Նա ուրիշ բան չէ բայց եթէ ինքնասէր և ինքնապաշտ դիկտաթէօր մը, և կը պաշտէ միայն դրամը։ Կարող ենք շատ բան գրելու, բայց վերջապէս մենք կը յարգենք մեր Կաթողիկէ կրօնքը և ի սէր մեր կրօնքին կը լռենք առ այժմ, վասն զի Թերզեանի անձը չէ որ կ'անարգուի, այլ Արքեպիսկոպոս մը, որ դժբախտաբար բարոյական օրինակ մը չեղաւ և չէ եղած երբէք։ Ուշ մնացինք տեղեկանալու անխիղճ եղելութեանց և զինքը լաւ ճանչնալու. բայց վերջապէս այսօր լաւ կը ճանչնանք զինքը։ Ատանայէն գրուածքները վրդովեցուցիչ են իր մասին. տարակոյս չունինք որ Հաճընէն գրուելիքները սարսափեցուցիչ պիտի ըլլան։

Արթնցէ՛ր, ո՞վ Հայ-Կաթողիկէ ժողովուրդ, արթնցէ՛ր քու խոր և մեռելային քունէդ և հետաքրքիր եղիր իմանալու թէ դու ո՞վ ես, ինչ օրէնքով կ'ապրիս և ինչո՞ւ Թերզեան կ'ուզէ փճացնել քու գոյութեանդ պատճառները և ի մահ դատապարտել։ Ամօթ չէ՞ միթէ մէկու մը քսաններորդ դարու մէջ ապրիլ, առանց ճանչնալու ամէն բանէ առաջ իր ո՞վ ըլլալը։ Ծանի՛ր զքեզ ուրեմն։

Պէտք է միանգամ ընդ միշտ հասկնալ և չգիտցողներուն հասկցնել թէ մենք Հայ-Օսմանցիներ ենք ազգաւ և Կաթողիկիներ կրօնքով. ճիշդ այնպէս, ինչպէս Ֆրանսացի մը, Գերմանացի մը եւն. Կաթողիկէ, Մովսիսական կամ ուրիշ ո և է կրօնքէ ըլլալով հանդերձ, Գաղղիացի, Գերմանացի եւն ըլլալէ չեն դադրիր։

Օսմ. Կառավարութիւնը զմեզ իբր Հայ Կաթողիկէ Հասարակութիւն կը ճանչնայ և մեզ չնորհած է հինգական օրէնքներ, որպէս զի անոնցմով ներքնապէս կառավարուինք. այս է միայն մեր գոյութեան հիմը իբր անջաս հասարակութիւն մը։ Մի՞թէ մեր պապերուն այնչափ զոհողութիւններով ձեռք անցուցած այս առանձնաշնորհումները պաշտպանելը, անկրօնութիւն է. և մի՞թէ ոչնչէ և նոյն իսկ ի չնորհս ազգին մեծնալով իշխանութեան մը գլուխ անցնելէ վերջը, անձնական փառասիրութեան մը համար այս առանձնաշնորհումները ջնջելու աշխատիլը ազգաստեցութիւն և բոլոր հասարակութեանս պատկանող հարստութիւնը իւրացնելով տիրապետել ուզելը՝ անիրաւութիւն չէ՞։

Ահա այսպէս կը գործէ Թերզեան, և իր նպատակին հասնելու համար թէպէտեւ կը զիջանի մինչեւ իսկ ամենատորին միջոցներու դիմել, բայց ի վերջոյ միշտ ամօթով կը մնայ։ Այսպէս, զոր օրինակ, անխղճօրէն անկրօն անքաստանել փորձեց Ազգ. Երեսփ. ժողովը և չճանչնալ ուզեց զայն որպէսզի ազգին իրաւունքները պաշտպանող չմնայ իր դէմը, բայց ի վերջոյ Ս. Քահանայապետը տեղեկանալով հասարակութեանս կողմանէ իրեն մատուցուած յիշատակագրին պարունակութեանը, Թերզեանի ամբաստանութիւններն երեւան ելան։

Մենք, գոնէ Թերզեանէ շատ ու շատ

աւելի կրօնասէր Կաթողիկէներ ենք. անկեղծօրէն և որդիաբար կը սիրենք Եկեղեցւոյ Գերագոյն պետը եղող Ս. Պապը և կը հնազանդինք Իրեն իբր գլուխ Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ. բայց Ս. Քահանայապետն իսկ շատ լաւ գիտէ թէ մենք միեւնոյն ատեն Հայ-Օսմ. հպատակներ ենք. Թուրքիոյ մէջ կ'ապրինք և կը պարտինք սիրել մեր հայրենիքը և հնազանդիլ մեր երկրին օրէնքներուն։

Թերզեան ջանք չխնայեր մեր Հայ-Օսմանցիութիւնը ջնջել տալու, ոտնակոխ ընելով մեր ազգային առանձնայնորհումներնու իրաւունքները, և կ'ուզէ Հասարակութիւնը լոկ Կաթողիկէ կրօնքով կառավարելու։— Շատ լաւ. եթէ կարելի է այս, թո՛ղ նախ ինքը փոխէ իր Հայ-Օսմ. հպատակութիւնը և լոկ Կաթողիկէ հպատակութեան վաւերաթուղթ մը առնէ և ցոյց տայ մեզ. այն ատեն միայն պիտի կարենանք ըմբռնել իր խորհելակերպը։

ԱՆՏՐԻԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԷՋԵՐ

ՍՕՆՍԷՆԵՕՐ ՖՐԱՆԳԻ

(4933 Ն.տան տէվամ)

Սէքիզինճի պէնտ.— (Բաթրիգ, Նիզամը գատիմը ուժուժիյէ թէվֆիգէն, բաթրիգլիք տարէսի տախիլինտէ պուլընան էբիսգոբոսան Սինոդընըն բէյի միւսթագիլի իւէ ինթիխապ օլունտըգտա, քէյֆիյէթը ինթիխապընը Քիւրսի չէրիֆէ արզ իւէ, նասպ վէ թաստիգ օլունմասընը իսթիտա վէ բաշիռումը թալեպ իտէճէք տիր։)

Բաթրիյին, ուժուժէն բէհապին վէ ավամ թարաֆընտան ինթիխապ օլունմասը քի, ասըլ Կիլիկիա բաթրիգլիկինին ուսուլը գատիմէսի իգթիզասընտան օլմաղէ. Հալեպ չէհրինտէ ինթիխապ օլընան Կիլիկիա բաթրիյի Պիրինճի Աբրահամ տախի պու ուսուլէ թէվֆիգէն ինթիխապ օլընմըշ իքէն, պատէհու Կիլիկիա Քիւրսիի հասպ էլ իճապ ճէպէլը Լիպնանա նագլ օլունտըգտա, օրատա ավամտան ճէմասթ պուլընմասը հասէպիյէ, պիր միւտտէթ գատտը բաթրիգ ինթիխապը, եալընըզ էբիսգոբոսլարա այիտ պուլունմըշ իսէ տէ, օլ վագթըն բաթրիգլէրինին տօղրուտան տօղրուեա Պապը Ալի իւէ մուխապէրէյի բէսմիյէլէրի օլմաեպ, կէրէք անընը վէ կէրէք Մարոնի, Մէլքիթ, Սիւրեանի վէ Քիլտանի բաթրիգլէրինին Պապը Ալիճէ իյլէրի՛ Սթամպոլտա պուլընան Էրմէնի-գաթոլիյի բաթրիգի վագրթասրյա թէսվիյէ օլունուր իսի։ Մուախխարէն Քիւրսիի ժէղքիւրընը Տէրիսաատէթէ նագլ իւէ, Կիլիկիա բաթրիյի, Ռում վէ Էրմէնի բաթրիգլէրի կիպի բէյսի ճէմասթ հիւքմինէ կիրմիշ, վէ Սթամպոլ էբիսգոբոսը սընֆաթընը տախի իհրազ իյլէմիշ օլմասընա մէպնի, անընը ինթիխապ վէ թայինինտէ, բէհապին վէ ավամընը մէպխալի օլմազ զարուրի տիր։ Պու պէնտին չայեանը տիգգաթ պիր նոգթայի մուհիմմի տախի, բաթրիյին. Բոմատան նասպ օլունմատըգճա, մէմուրիյէթը բուհանիյէսինի իյֆա իտէմէմէսի խուսուսը օլուպ, հալպուքի բաթրիգ Սինոդ մարիֆէթիյլէ ինթիխապ վէ թայինօլընըղը ազբպինտէ քիւրսինէ գուուա իւէ. իճրայը մէմուրիյէթինէ պէտ վէ շուրուիմէք վէ պունըն իւէ պէրապէր, «բroքհսիօն տը ֆուատը»նը Բոմատա թաղտիմ իյլէմէք՝ Կիլիկիա բաթրիգլիկինին նիզամաթը գատիմէսինտէն տիր։

Բաղիում իսէ, ալէամէթը թալթիֆիէտէն իպարէթ վէ Շարգ թարաֆլարընա տօղրուտան տօղրուեա ինթիզալ իյլէմիշ պիր ատէթ տիր։ Ուսուլը գատիմէ թաղեիր օլունուպ տա, իշպու լահատա կէօսթէրիլէր եօլա կիտիլտիքտէ, եանի բաթրիյին, Բոմատան թաստիգ օլընմատըգճա, իյֆայը մէմուրիյէթէ միւգթէտիր օլամամասընտա, հուգուգը Սալթանաթը Սէնիյէճէ օլան մէհազիրի ազիմէ նիւմատան տըր, ղիրա չայէտ Բոմա, պիր բաթրիյի թաստիգտէն իմթինա իյլէտիյի հալտէ, հիւքիւմէթը Սէնիյէնին օնը բաթրիգ թանրեպ թանրմատաճաղը մէսէլէսի քի, պու կիւնքի կիւն մէյտանտա օլան մէսէլէ անտէն իպարէթ տիր, եէնիտէն թէվէլլիւտ իտէճէյինտէն, պունընը էօնիւ ալընմագ իւզրէ, չարէսիզ տէվլէթը Ալիյէնին, էվվէլ պէ էվվէլ բաթրիգ օլաճագ զաթ հագգընտա Բոմանընը մուվաֆֆագաթընը թահսիլէ մէճպուր օլաճաղը պէտիհաթատան տըր։ Պու սուրէթին իսէ մաղարրաթը քիւլլիյէսի թաֆսիլէ միւհթաճ տէյիլ տիր։

Տօղուզընճը պէնտ.— (Քիլիսէ գանունընճա նասպ օլունան բաթրիգ, ևինէ Քիլիսէ գանունընճա ինթիխապ գըլընան էբիսգոբոսա, ուսուլը գատիմէյի ճարիյէսի վէճճէլ պիր գրթա պրեֆ իթասընա մէզուն օլաճագ, վէ օ էբիսգոբոսուն թագտիսի տախի բաթրիգ թարաֆընտան իճրա գիլընաճագ տըր։)

(Կիլիկիա բաթրիգլիկինտէ ժագպուլ վէ մէշրու ատտ օլունան ռիթլէր վէ ղիքուրժիէր, թէպտիլ վէ թաղեիր օլունմասերպ պիլաքիս թէմամը իւէ մէրի իւլ իճրա թուրթուլաճագ տըր։)

Քէնտի մէնսուպաթընտան օլան էբիսգոբոսլարա. հինի ինթիխապ վէ թայինլէրինտէ պրեֆ իթասը՝ բաթրիգլիք սընֆաթընա կէօրէ լաղըմը զայրը միւֆարրզ գապիլինտէն իքէն, պրեֆ իթասընա մէէզուն օլաճագ տըր տէնիլմէսինտէն, պու մէէզունիյէթին Բոմա թարաֆընտան վէրիլէճէյի անլաշըլըպ, պու իսէ բաթրիգլիյին հիւքմունիւ ֆիիլէն մահվ իթմէք տէմէք օլուր. ռիթ վէ ղիքուրժի պահսընա կէլինճէ, պունլարընը թէպտիլ վէ թաղեիրինէ զաթէն էբիսգոբոսլարընը գաթիէն սէլահիյէթլէրի օլմաեպ, պու միսիլիւ մէսայիլին հալ ու թէվիյիսի՝ բաթրիյին թահթը բրեասէթինտէ պուլընան Սինոդա այիտ օլմագ, վէ իտարէի բուհանիյէյ տաիր խուսուսաթ տախի պաղը էբիսգոբոսան վէ բէհապիյնտէն միւրէքքէպ օլարագ եինէ բաթրիկին թահթը բրեասէթինտէ պուլունան պիր մէճլիսի տայիմիտ բուլեէթ օլընմագ խուսուսլարը, նիզամաթը գատիմէ ճիւմլէսինտէն օլտուղունտան, պու ինթիեաթլարա լիւզում կէօրիւնմէտիյի միսիլլու, ժագպուլ վէ մէշրու ատտ օլունան դայրը ինթիրազիսինին իլավէ օլունմ սը տախի պաղգաճա ճալիպը տիգգա, տըր։

Օնունճու պէնտ.—(Քիլիսէյէ այիտ էմլաք հագգընտա Քիւրսիի չէրիֆին իթթիխազը թէտապիր իյլէմէյէ նէտէն հագգը օլապիլտիյի վէ պունլարընը ֆէրաղ վէ իճարը վէ մուամէլաթը սայիրէսի իչին բաթրիյէ մէէզունիյէթ վէ իգթիտար վէրմէյէ նէ ինթիեաճ օլտուղու պիլինէմէյիպ, պու սէօզլէրին սէօյլէնմէսի, մութլագա պիր հագգը միւտտախէլէ իսպաթ ինթմէք զարուրընա մէպնի օլմալը տըր։ Ճէմասթ թարաֆընտան պու պապտէ չիմտիյէ գատտար պէեան օլընան ինթիրազլար վէ մէյտանա գօնուլան իչթիքեալէր,— էմլաքը մէզքիւրէնին սուրէթը թասարրուֆունա նէզարէթ պէհանէսի իլէ Բոմանընը իչէ գարըշարագ վէ իտարէսինի ինթէտիյի ատէմէրէ ինալէ ինթիրմէյէ գալգըշարագ, ինալալը մաօլահաթ իյլէմէսի գօրգուսունտա նէշաթ իտիպ, եօգսա Բոմանընը պու էմլաքը ճէպրէն զասպ վէ՝ զապթ իտէր վախիմէսի քիմսէնին խաեալ վէ խաթրընա կէլմիշ չէյ տէյիլ տիր։

Տէվլէթը Ալիյէնին նէզարէթը սէնիէսի՝ ճէմասթա այիտ օլան էմլաքընը թէլէֆ վէ սարֆտան վիգայէսի խուսուսընա չամիլ օլուպ, պունլարընը Տիվանը Հիւմայուն գալէմինտէ մուգայէտ օլմասը՝ տէվլէթճէ վէ միլլէթճէ պիր գաթ տահա հուսուսլը էմնիյէթի միւսթէվճիպ օլուր իսէ տէ, պու մուամէլէնին պիր պուղրա ահքեամընա ինթէնատէն իճրա օլունմասը՝ իլէրուտէ պիր թագըմ մէսայիլ վէ միւշքիլաթ հուսուսինէ սէպէպիյէթ վէրէճէյի տախի չիւպհէսիզ տիր։

Էմլաքը մէզքիւրէնին հիւսնի մուհաֆազասընա միւթէմատիէն տիգգաթ ինթմէք, ճէմասթընը մէճլիսի իտարէսինին էն պաշը վէզաֆինտէն օլարագ, մէճլիսի մէզքիւրընը տէֆ վէ բէֆինէ միւգթէտիր օլմանըպ, պազը մէվանիյէ թէսատիֆ իյլէտիյի հալտէ, ճանիպը Պապը Ալիյէ միւրաճաաթ իյլէմէսի՝ ուժուրը թապիիյէտէն, վէ չայէտ պու վազիֆէնին իյֆա սընտա մէճլիսճէ գուսուր օլունուր իսէ, վուգուս պուլաճագ շիքեայէթ իւզէրինէ, հիւքիւմէթը Սէնիյէճէ իգթիզասը իճրա պույրուլաճաղը՝ ս վատտը պէտիհաթատան տըր։

Պու միսիլլու խուսուսաթընը Բոմատան իլան օլունաճագ վարագատա միւնտէրիճ օլմասը՝ տէվլէթը Ալիյէնին հուզուգը խաթիգլալիյէսինէ նէ տէրէճէ խաւէլ կէթիրէճէյինի պայգաճա իյզահ վէ թասրիհէ հաճէթ եօգ տըր։

(Տէվամի)

ԱՏԱՆԱ ԹԵՄԻ

ՎԷ

ԹԵՐԶԵԱՆ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ

(4922 Ն.տան տէվամ)

Իւշիւնճիւ սընրթ, եանի միւրայի խահանայարտան Ատանաեա այիտ օլանքարը.

Պու սընրթընը նասրլ քիմսէյէր օլուուգլարընը էյի անլամագ իչին, էվվէլա բրեա վէ բրեաքեարընը նէ օլտուղընը պիլմէմիզ լաղըմ տըր։ Ախլէագիուն՝ բրեայը՝ «հատտը ։ աթինտէ օլմաեան պիր ֆազիլէթ, պիր զէհատէթ (բարեպաշտութիւն) վէ եախոտ հիսսիեաթը հասէնէ իղնար էթմէքտէն իպարէթ օլան պիր սէյեիէ (պէտխուշ) տիր»։ «բրեաքեարը» տա՝ ֆազիլէթ, հիլմ ու իսթիգամէթին պիր եանլըշ վէ տախթէ զահիրի հալիյէ պայգալարընը ալտատան» տէյի թարիֆ էտիեօրլար քի, պէտխուշլարընը իչինտէ շիրքէթը պէչէրիյէ մուզիրը վէ ախլէագը ուժուժիյէի մուխիլ օլան էն պէօյիւք վէ էն խաթարնաք (վըտանգաւոր) սէիեաթտան տըր։ Էվվէթ, մազիտէ թէվարիխէ միւրաճաաթ վէ հալտէ տախի ախլէագը հասէնէ վէ տիեանէթին միւխթէլլ վէ քեամիլէն մէվհուն (տըկարացած) օլտուղը ագվամ վէ մահալ թէագիգ էտիլսին, նէթիճէի թէտգիգաթատա կէօրիւլճէք տիր քի, ֆէզաիլի ախլէագիյէնին մահվ վէ ինգըրազընա մէտար օլան մէսաֆինին էն պէօյիւկիւ վէ միւտհիշ՝ բրեա, վէ նէվի պէչէրին ատուի էքպէրի իսէ՝ բրեաքեարլար տըր։ պու մախլուգլար պիլիրմիսինիզ հէր տիւրլիւ ֆազիլէթին էլպիսէի մասնուասընը (չինծու) լապիս օրնպիլմէք իսթիտատընա մալիք օլարագ, ճէմիյէթի պէչէրիւ իչինէ կիրիպ, էֆքեար վէ մէրամը հէվլնագլարընը իլէրի կէօթիւրմէք իչին, պին տիւրլիւ վասըթալար իսթիմալ, եանի իքի եիւզլիւլիւք, սախթէ թավը, սօֆուլըգ, միւտարա, միւվազաա, եիւզէ կիւլմէ իլէ գուլլանըշ։ եաբմա, էյրէթի իսմ իլէ մաւամէլէ, չունու պունու եալան մէտհ, օխշայըշ, թէպէսպիւս, եալթագընմա, սագալա սօղան տօղրամա վէ սաիր քէնտիլէրինէ եագրշրը մուամէլաթը գապիհա իճրասըյլա, չիմէն ալթընտա կէզէն զէհրիլի եըլանլար կիպի. կիրիֆթարլարընը մանէն մէսմում վէ մատատէթէն մէքրուհ վէ մէզմում պիր հալէ կէթիրտիքլէրինտէն, Ճէնապը Ալլահ վէ Անընն միւշապէհէթինտէ օլան ինսանլարընն մէնֆուրը տըրլար։ Պու մախլուգլար՝ Ալլահընն խատէմէսի օլմաեարագ, ինսանընն ճանընա պու գատտար թէհլիքէլի օլապիլիեօր իսէ, ճճապա խրտէմաթը Իլահիյէնին իճրասընը տէրէօհտէ էտէրէք, քիլիսէ վէ իպատէթխանէտէն իչէրի, ատէսը լիեագաթլարընա վէ վիճտանլարընն «կի՛րմէ, եա՛բմա» տէտիյի սէտայը հագիգաթ էտալարընա էհէմմիյէթ վէրմէեէրէք, սօգուլուպ կիրէրլէր իսէ, տահա նէ գատտար իրասը խարապիյէթ վէ ինֆսատը թապիեաթ էտէճէքլէրի թապիր տիր։ Պու սէպէպտէն տիր քի, Գուրթարընճմը՝ բրեա կիպի մէնֆուր պիր սէյիեէ իլէ միւթէխալլուգ քիմսէլէրին՝ Խրիսթիեան ճէմասթը սընրասընա կիրէրէք իճրա էտէճէքլէրի թախրիպաթընն սէրէճէի վէխամէթինի քէշինէն կէօրէրէք. Ս.Մատթ. Աւետարանըն ԻԳ. 13-19 համարլարընտա, պունլարա սէքիզ տէֆա վայ վէրմիշ տիր։ Պու Աւետարան, չէնա սէնէ մուգատէժ Ատանա քիլէսէմիզտէ պիր Կիրակի կիւնիւ, Ս. Պատարագ էտնասընտա Թերզեան էֆ.յէ պազը մալիւմաթ եազըլըրընը, եանի աչրգ սէօյլէմէք իչին ժուրնալճըլրգ իտիլտիկինի, վէ պու պապտէ Անտոն Վ. Իսկէնտէրեանընն իթհամ օլընտըրընը իյիտիէօրրզ։— Պիզ, Անտոն Վ. Իսկէնտէրեանընն, հասպ էլ իճապ վէ մէճպուրիյէ իսմէն Կաթողիկոս Վիքիլի սրֆաթընը իհրազ իթմիշ օլմասըյլա պէրապէր, պէօյլէ ժուրնալճըլրգ կիպի ատի պիր խըզմէթի իյֆա իթտիկինէ ինանմագ իսթէմէյիզ, հաթթա մէմուլ տէ իթմէյիզ։ Պու ժուրնալճըլրընն, անճագ, իշպու տավայը

Ատանա

Ատանայը եէնը վուգուֆ պիր էրմէնի-գաթոլիկի

(Տէվամի)

ԵՂԻԱՅԻՆ

Մէճլիսի վիւքէլա, բազար իրթէսի կիւնքի իճթիմաընտա, Տ. Յովհ. եպսկ. Արշարունիին՝ էրմէնի բաթրիգլիկինէ ինթիխապը մազպտթասընը թասվիպ իթմիշ վէ Զաթը հազրէթը Բատիշահիյէ արզ իյլէմիշ տիր։ — Տիւն թաստիգ իրատէի սէնիէսի սուտուր իյլէմիշ տիր։

** Սթամպոլտա ճէրէեան իտէն անվալը միլլիյէմիզէ սաիր շու եա պու քիմսէ թարաֆընտան Բոմատա Թերզեան էֆ.յէ պազը մալիւմաթ եազըլըրընը, եանի աչրգ սէօյլէմէք իչին ժուրնալճըլրգ իտիլտիկինի, վէ պու պապտէ Անտոն Վ. Իսկէնտէրեանընն իթհամ օլընտըրընը իյիտիէօրրզ։— Պիզ, Անտոն Վ. Իսկէնտէրեանընն, հասպ էլ իճապ վէ մէճպուրիյէ իսմէն Կաթողիկոս Վիքիլի սրֆաթընը իհրազ իթմիշ օլմասըյլա պէրապէր, պէօյլէ ժուրնալճըլրգ կիպի ատի պիր խըզմէթի իյֆա իթտիկինէ ինանմագ իսթէմէյիզ, հաթթա մէմուլ տէ իթմէյիզ։ Պու ժուրնալճըլրընն, անճագ, իշպու տավայը

միլիտէ բէնկէրի կա աշիքեարէն մէյ-տանա չըգան եախօտ բէնկէրինի կիզլէ-եէն պաղըլարը թարաֆընտան իճրա օլընտըղընը գավիէն գանն իտէրիզ։

*** Բարիզտէ չիգան լ'Իւնիվէր նամ գաթօլիք ղազէթասընա Բօմատան եա զըլմըշ օլան պիր մէքթուպը օղուտըգ։ Պաշտան սօնունա գատար միլլէթ հագ-գընտա քիզպ ու իֆթիրա իլէ աօլու օ-լան պու մէքթուպա կէլէճէք նիւսխէ-միզտէ ճէ սպ վերէճէյիզ։

*** Բէֆիզի միւհթէրէմիզ «Լա Բաթրի»ն ղազէթամըզընը 4933 Ն.լը նիւսխէսինտէ, «Բաց նամակ առ Պողոս Պետրոս ԺԳ. Թերզեան» սէրլէվհասը ալթընտա, Դի-տող իմզասըյլա տէրճ իտիլէն էրմէնիճէ պիր մէզալէյի, սօն նիւսխէսինտէ ֆրան-սըզճաեա թէրճէմէ իտէրէք տէրճ իթմիշ տիր։ Բէֆիզիմիզէ, պու վէսիլէ իլէ պէ-եանը թէշէքքիւր իտէրիզ։

*** Բանկալթի էրմէնի մէզարլըղը տի-վարընընը եըգտըրըլմասընա Շէհիր էմանէ-թինտէն թէշէպպիւս օլընտըղը Պէյօղ-լը էրմէնի քիլիսէսի Թաղ. Խորհուրդ թարաֆընտան խապէր ալընարագ, կէչէն կէճէ պիր հէյէթը մէպուսէ՝ էվվէլա Պէյօղլը միւթէսարըֆընա, պատէհու սատ բազամ բաշաեա միւրաճաաթ իթմիշ տիր։ Էրմէնիճէ ղազէթալարընը պէեանընա կէօ-րէ, պու պապտէքի մուխապէրաթ խի-թամ պուլմազտան, մէզարլըղընը եըգտը-ըլմասընա թէշէպպիւս իտիլմէմէսի իչին, սատրազամ բաշա թարաֆընտան Տախ-ուլիէ նէզարէթինէ պա թէլէկրաֆ գաթի էմրլէր վերմիշ տիր։

Մաէթթէէսսիւֆ խապէր ալտըղըմըզա կէօրէ, միլլէթիմիզ միւթէպէրանընտան, տավա վէքիլի Անտոն Ալիք էֆ., ազ պիր զէման խասթալըզտան սօնրա, պիլճիմէյէ վէզաֆիֆի ռուհանիյէսինի իյգա իլէ, վէ-ֆաթ իթմիշ, վէ պու կիւն ճէնազէ մէ-բասիմի, Ս. Յովհան Ոսկեբերան քիլիսէ-սինտէ, Արհ. Մատթէոս Եպսկ. Սիսլիեա-նընն թահթը ռիեասէթինտէ, պաղը ռէհա-պին վէ խայլի ագրապա վէ բէք չօգ զէվաթը միւթէպէրէ հաղըր օլտուղը հալ տէ, սուրէթը միւքէմմէլէտէ իճրա իտիլ-միշ տիր։

Խիթամը այինտէ, ճէնազէ՝ քիլիսէ հավլիսինէ կէօթիւրիւլիւպ, Վիէննա Մը-խիթարեան մէքթէպի չակիրտանը ճէմի-յէթի նամընա Գըրլանկըճեան էֆ. թարա-ֆընտան միւթէվէֆա հագգընտա միւէս-սիր պիր մէրսիյէ իրաա օլունմըշ տըր։

*** Այիլէի քէտէրտիտէսինէ վէ տիկէր ազրապասընա պու վէսիլէ իլէ պէեանը թաազիյէթ իտէրիզ։

*** Անտոն Ալիք էֆ.՝ մէզքիւր մէք-թէպկն էն գըտէմլի չակիրտանընտան։ էրպապը գալէմ վէ իգթիտարտան օլուպ, մաթպուաթա, խուսուսա սապրգ «Թերճէ-մանը էֆքեար»ա վէ էլեէվմ «Ճէրիտէի Շարգիէ»յէ խայլի խրտէմաթը սրպգաթ իթ-միշ, վէ պաղը էսէրլէր թերճէմէ իյէմիշ տիր։

Միլլէթճէ իշլէրէ տախի ազ չօգ իշթի-րաք իթմիշ, վէ սօն՝ սէնէլէրտէ Երեսփ. Ժողով, վէ պաղը միլլի գօմիսիօնլար ա-զալըղընտա պուլունմըշ տըր։

Ըէյ վէ էֆքեարընտան իսթիֆատէ օ-լունուր պիր զամը միւհթէրէմ օլմասը-լա, ղայպը էպէտիսի՝ զայեաթը մուհիմ-մէտէն ատտ օլունուր։

ՄԷՃԼԻՍԻ ՄԷՊՈՒՍԱՆ

—▬—

ՃՈՒՄԱԱ ԻՐԹԷՍԻ, 3 ԴԵԿՏ.

Մէհլիս, սաաթ 11տէ աչըլըպ, զապթը սապրգընը թաստիգինտէն սօնրա, Պապը Ա-լի պինասընընն եանան գըսըմլարընընն եէնի-տէն ինչասը իչին, ֆազլաի թախսիսաթ թալէպինէ վէ էրզրում իլէ Վան վիլա-յէթլէրինէ իտիալ իտիլէճէք գուզուլարընն 5 սէնէ կէօմրիւք ըէսմինտէն մուաֆ օլ-մասընա տաիր մադամը Սատարէթտէն կէօնտէրիլմիշ օլան թէզքէրէլէր օգուն-մըշ, վէ պունլար՝ պիւտէճէ գօմիսիօնընա կէօնտէրիլմիշ տիր։

Գօմիսիօնլարտան կէլէն պաղը բաբօր-լար, էզճիւմլէ, քիւքիւրտ վէ ֆապրի-գալար թէէսսիսի իչին լազըմ օլան էշեա միւսթէէնա օլմագ իւզրէ, Իթալիա էմ-թաասընտան 100տէ 100ըէսմը կէօմրիւք ալընմասընա տաիր օլան թէքլիֆ, բուզ-նամէյէ կէչիրիլմիշ տըր։

Սօն իճթիմատա, Իրան բարլամէն-թասընտան, Հի նտիսթանընն Գալկիւթա վէ Պոմպէյ շէհիրլէրինտէ մուգիմ Իրանիլէր թարաֆընտան Օսմանլը բարլամէնթասընա կէօնտէրիլմիշ օլան վէ Իրանըն իսթիգլալ վէ մէշրութիյէթինին միւտաֆասը իչին բարլամէնթասընը մուավէնէթինի իսթիր-համան իպարէթ պուլընան թէլէկրաֆ-նամէլէր օգուն մըշ, վէ պու խուսուսը-ն միւզաքէրէսի՝ խարիճիէ նազըրընընն մէճ-լիստէ պուլընտըղը պիր զէմանա թաալիգ իսիլմիշ իսի։ Ճիւմա իրթէսի իճթիմա-ընտա խարիճիէ նազըրը Ասըմ պէյ հա-ղըր օլուպ, աթիաէքի պէեանաթտա պուլընմըշ տըր.

«Էֆէնտիլէր, գօմշուլարըմըզ օլան Ռու-սիա իլէ Իրանըն միւնասէպաթը սօն վա-գրթլարտա միւշքիլ պիր շէքլէ կիրտիկինի վէ Ռուսիա հիւքիւմէթինին Իրանա պիր իւլթիմաթում վէրաիկինի խապէր ալտը-ղըմըզտա, հիւքիւմէթը Օսմանիէ՝ գօմ շուլըգ վէ մէղհէպ պաղլարըյլա պաղլը օլտըղը պիր հիւքիւմէթին տիւշար օլտը-ղը շու հալտէն ֆէվգէլատէ միւթէէսսիր օլմըշ վէ իբի գօնշու վէ տօսթ հիւքիւմէթ արասընտաքի սուի մէթֆէհհիմլէրին իզա-լէսի վէ թարաֆէյնին իզզէթը նէֆսինին մուհաֆազասը սուրէթինտէ իսթիլաֆընն թէսվիյէսի իչին, թէհրանտա տօսթանէ վէսաեա իճրասընա միւսարաաթ իթմիշ, վէ այնի վագրթտա այէագատար օլան տէվլէթլէր նէզտինտէ պուլընան սէֆիր-լէրիմիզէ թալիմաթ վերիլմիշ տիր։

«Պիր գաչ կիւն սօնրա Ռուսիանընն Տէրի-սաատէթ սէֆիրի Մ. Զարիքով նէզտիմէ կէլէրէք, Իրան իլէ գաթը միւնասէպա-թընն վէ Դաղվինէ Ռուսիա ասաքիրի դէօնտէրիլմէսինին սէպէպլէրինի իյզահ, վէ Ռուսիանընն պու թէտպիրլէրի իթ-թիխազ իթմէկէ մէճպուրիյէթինտէն միւ-թէէսսիւֆ օլտըղընը, լաքին պունընն մէ-սուլիյէթի՝ քէնտի հագլը թալէպլէրինի Ի-րանընն պիգայտանէ թէլագը իթմէսինէ այիտ իտուկինի, շու գարար քի իշպու թէտպիրլէր մուվագգաթ օլուպ, Ռուսիա՝ թարզիյէ ալը ալմագ, ասքէրինի կէրի չէքէճէկինի, վէ իբի մէմլէքէթ արասըն-տաքի միւնասէպաթը հասէնէյէ՝ թէքրար պաշլանճաղընը պէեան, վէ պու թէէմի-նաթը տիկէր քեաֆիֆէյի մուազզամ աէվ-լէթլէրէ տախի Ռուսիա սէֆիրլէրի մարի-ֆէթիյէ թէպլիղ իտիլտիկինի պէեան իյլէ-միշ տիր։

«Պու միւնասիպէթլէ սէֆիր իլէ վուզ-գու պուլան մուհավէրէլէրիմիզտէ, Իրանը գօմշուլարըմըզընն թէմամիի միւլքի վէ իսթիգլալը սիեասիսի խուսուսընտա Օս-մանը վէ Ռուս տէվլէթլէրինին հէմէֆ-քեար օլտըգլարը անլաշըլմաղլէ, սէֆիրին պէեանաթը պէնիմ թարաֆընտան, վէ պէնիմ պէեանաթըմ քէնտի թարաֆըն-տան սէնէտ իթթիխազ օլընմըշ տըր։

«Իրանըն մուհաֆազաի իսթիգլալընա վէ թէմամիյէթը միւլքիէսինէ ալէագատար պուլընան հիւքիւմէթը Օսմանիէնին՝ պու պապտէ Ռուսիա հիւքիւմէթինին պէեա-նաթը խալիսանէսինէ էմնիյէթի վար տըր։ Զաթէն պու էսաս, Մէշրութիյէթիմիզին իլանընտան էվվէլ Ռուսիա իլէ Ինկիլթէր-րա պէյնինտէ ագա օլընան մուգավէլէ-նամէ իլէ տէ թէէմին իտիլմիշ տիր։

«Գօմշուլարըմըզ պէյնինտէ սէպէպը իխթիլաֆ օլան մէսէլէլէրին, հէր իբի թա-րաֆընն հարէքէթը միւթէտիլանէսիյլէ եագընտա քեամիլէն թէսվիյէ իտիլէճէ-կինի վէ թարաֆէյնին մէնաֆիի միւթէ-գապիլէսի էսասը իւզէրինտէ միւնասէ-պաթը տօսթանէնին իպգա օլընաճաղընը գավիէն իւմիտ իտէրիզ։

«Պապը Ալիճէ պու խուսուստա սարֆ օլընան սայ ու զայրէթէ տէլիլ օլմագ իւզրէ, Իրան սէֆիրինին, հիւքիւմէթը մէպուէսի նամընա ըէսմէն թագտիմը թէշէքքիւր իթտիկինի պէեան իյլէրիմ։

«Իշթէ, էֆէնտիլէրիմ, սատատէթը հալ վէ իսթիգլալընը սամիմանէ արզու իթ-տիկիմիզ Իրան հիւքիւմէթի հագգընտա սէօլէեէճէկիմ սէօզլէր, շիմտիլիք պունտան իպարէթ տիր։»

Մէճլիս, պու պէեանաթը քեաֆի ատտ իթմիշ, վէ վարիտ օլան թէլէկրաֆլարա, մէղքիւր պէեանաթ մուճիպինճէ ճէվապ վերիլմէսի՝ Մէճլիսին բէյիսինէ հէվալէ օլընմըշ տըր։

ԱԽԶԸ ԱՄԲԷՐ ԳԱՆՈՒՆԸ

Պատէհու Մէճլիս՝ եէնի ասքէր գա-նուն լայիհասըյլա մէշղուլ օլմուշ տըր։

Խրիսթիան մէպուսլարտան պաղըսը՝ 76նճը մատտէյէ շէտիէն իթթիրազ իթ-միշլէր տիր։

76նճը մատտէ.— Մին էլ գատէմ խրտ-մէթը միւքէլլէֆէյի ասքէրիէտէն իսթիս-նա օլունան վէ հէր նէ սէպէպ վէ սուբ-էթլէ օլուրսա օլսուն նայիլը մուաֆի-յէթ օլմուշ պուլունան էհալիի միւսլիմէ իլէ անասրը միւխթէլիֆէի Օսմանիէ՝ 1325 սէնէսինտէն իթիպարէն հէմսինլէրինին պուլունտըգլարը սընըֆլարա գայտ իլէ, մուամէլէի ասքէրիէյէ թապի օլաճագլար տըր։»

Համբարձում Պոյաճեան, Պուշո վէ Մամօրուլօ էֆ.լէր, շիմտիյէ գատար խրտ-մէթը ասքէրիէյի իյգա իթմէմիշ օլան ա-նասրընը, ըէտիֆ եախօտ իհթիեաթ մա-գամընտա օիլահ ալթընա ճէլպի հագգ-սըզլըգ օլաճաղընտան, խուսուսա ղայրը միւսլիմլէրին ասքէրլիկի իչին պունտան իլի սէնէ էվվէլ գապուլ օլունան մատտէ մուճիպինճէ, եալընըզ 1299 (1883)տէն պէրի տօղմուշ օլան ղայրը միւսլիմլէրին ասքէրէ ալընմասը լազըմ կէլտիկինտէն, 76նճը մատտէնին իլղասընը թալէպ իթ-միշլէր տիր։

Հարպիէ նազըրը վէքիլի՝ 1883տէն էվ-վէլ տօղմուշ օլան ղայրը միւսլիմլէրին ասքէրէ ալընմասը՝ պէօյիւք պիր միւ-սավաթսըզլըգ օլաճաղընը պէեան իթմիշ տիր։

Պուշո էֆ.— Միւսավաթը եալընըզ պու մէսէլէտէ՝ մի արամալը։

Պու վէ պունընն կիպի տիկէր իթի-բազլարա բազմէն 76նճը մատտէ այնէն գապուլ օլունմըշ տըր։

Իքինճի ճէլսէ, սաաթ 2տէ պաշլամըշ տըր։ Սատրազամ բաշա վէ քեաֆիֆէյի միւքէլա հազըր, վէ սալա իլէ լօժլար՝ սամիուն իլէ տօլու պուլունմըշլար տըր։

Ախզը ասքէր գանունընընն 77նճի մատ-տէսինին միւզաքէրէսինէ պաշլանմըշ իսէ տէ, նէթիճէ վերիլէմեէրէք, կէլէճէք իճ, թիմայէ թաալիգ օլունմըշ տըր։

ՀԻԻԲԻՄԷԹԻՆ ԹԷՔԼԻՖԻ

Պատէհու սատրազամընն թէզքէրէսի օգունմըշ տըր։ Պու թէզքէրէտէ, Գանունը էսասինին 35ինճի մատտէսինի թատիլն, պունընն եէրինէ գօնուլաճագ մատտէյի գանունիյէ թէպլիղ իտիլմիշ, վէ միւ-թաճէլէն գապուլի թէքլիֆ օլընմըշ տըր։ Սօն նիւսխէմիզտէ տէրճ իթտիկիմիզ եէնի մատտէյի Մէճլիս քեաթիպի օգու-մըշ տըր։

Մահիր Սայիտ պէյ.— 1293տէ օլան կիպի տէյթլ մի։

Ռիզա Նուր պէյ.— Միւէլլիֆի տէ օ տըր։

Պու էսնատէ Սայիտ բաշա՝ քիւրսիի խիթապէթէ չըգմըշ վէ պիր չօգ մէպուս-լար սէօզ իսթէմիշլէր տիր։

Սայիտ բաշա.— Էֆէնտիլէր, Գա-նունը էսասինին 35ինճի մատտէսինի թատիլ իթմէք խուսուսընտաքի թէքլի-ֆիմի միւտաֆաա իչին կէլտիմ։

Լութֆի Ֆիքրի պէյ.— Մէսէլէնին էսասընա՞ մը կիրէճէքսինիզ.

Սաիտ բաշա.— Ըէճա իտէրիմ, տին-լէյին, սէօզիւմիւ քէսմէյին. մէմլէքէթին մէնաֆիի նամընա սէօյլէօրըմ։

Ֆէյզի պէյ.— Օնու տա սիզ հիւքմ իտին։

Սայիտ բաշա.— Մուհարէպէի հազըրէ, մուխապէրաթա լիւզում կէօսթէրէճէք տիր. պունընն իչին գուվվէթլի պիր հիւ-քիւմէթ, գուվվէթլէրին մուվազէնէսի լազըմ տըր։ Գանունն լաիհասընընն պու-բաեա կէթիրիլմէսի սէպէպլէրինտէն պիրի տէ պու տըր։ Կէչիրտիկիմ ուզուն հաեա-թը սիեասիյէմտէ պէնի էն զիեատէ հայ-ըէթտէ պրագան չէյ՝ Մէճլիսի միլլիյի տաղըթմագ վէ իսթիպատը իպգա իթ-մէք չայեալարը տըր։ Պու չայեալարը թէքզիպ իթմէք իչին սիզէ մուխթասար պիր մուխթիրէ օգումագ իսթէրիմ։

(Պուրատա սատրազամ, միւխթէլիֆ մէմլէքէթլէրին գավանիյնի մէշրութասը-նընն խիւլասալարընը օգումըշ տըր։ Պու գանունլար մուճիպինճէ, հիւքմտար՝ Մէճ-լիսը մէպուսանը տաղըթմագ իչին Մէճ-լիսը աեանընն ըէյինի ալմաեա մէճպուր թուլթուլմաեոր։) Պատէհու Սաիտ բաշա ուլթգընա չէօյլէ տէվամ իթմիշ տիր.

«Հիւքիւմէթին լաիհասը հագգընտա միւսթաճէլիյէթի միւզաքէրէ իթմէյէ, ա-նը ըէտտ վէ եախօտ գապուլ իյլէմէյէ սէրպէսթսինիզ, ֆագաթ ալէյհիմտէ հագ-սըզ միւֆթէրիեաթտա պուլընմաեա հագ գընընզ եօգ տըր։

«Մուխալիֆ ղազէթալար, պանա ֆիք-րիմտէն պիլէ կէչմէեէն նիյէթլէր աթֆ իսթեօրլար։ Պունլարտան պիրի «93 վու-գուաթլարընընն թէճէտտիւտիւ» սէրլէվ-հասը թահթընտա, օլ վագրթ պէն Եըլ-տըզտա պաշ քեաթիպ օլտըղըմտան, Մէճ-լիսի մէպուսանը տաղըթտըրմըշ օլտըղըմը եազընեօր։ Իշթէ պու եալան տըր, իֆ-թիրա տըր. պունու խսպաթ իտէճէյիմ։ Սատրազամ Անմէտ Վէֆիզ բաշա՝ Ռու-սիա իլէ ագտը սուլհ իտէպիմէք իչին, պիրինճի Մէճլիսի մէպուսանը տաղըթ-տըրմըշ տըր։ Օ թարիխտէ պէն պաշ քեաթիպ տէյիլ իտիմ. հաթթա Տախիլիէ նէզարէթինտէն ազ օլընմըշ իտիմ։ Մու-խալիֆլէր, սէօյէտիքլէրինին սըրֆ եալան օլտըղընա գանի օլմագ իչին, էյիճէ քէս-պը վուգուֆ իթսինլէր։

«Պազըլարընն հիւքիւմէթին լաիհասը հագգընտաքի նէշրիեաթը խասիմանէ-սինին սէպէպլէրինի վագթը կէլտիկինտէ պէեան իտէճէյիմ։

«Հուգուգը Սալթանաթը թէվսի իչին իբի սէնէ էվվէլ Տամտա Ֆէրիտ բաշանընն թագտիմ իթտիկի թագրիրի տէրխաթը իտէրսինիզ։ Մէճլիսի աեան պու թագրի-րի ըէտտ իթմիշ տիր, վէ պէնճէ էյի եաբմըշ տըր. չիւնքի աեանտան պիր քի-չինին միւրատըյլա Գանունը էսասի թէպ-տիլ իտիլէմէզ։

«Հուբրիյէթ վէ իթիլաֆ ֆըրգասը միւ-էսսիսի Սատրգ պէյ, այնի մագսէտլէ թէքմիլ մէմլէքէթտէ պէեաննամէլէր թէվ-զի իթմիշ, Իթթիհատ ֆըրգասը արասընտա Հիզպը ճէմիյտ իսմինտէ եէնի պիր ֆըրգա թէշքիլ օլընմըշ, վէ նիհայէթ Սատրգ պէյին թէքլիֆի Սէլանիքտէ Իթթիհատ գօնկրէսինտէ թատրգ գըլընմըշ տըր։

«Զաթէն Մէճլիսի մէպուսանտա օգու-տըղըմ բրօկրամտա, Գանունը էսասինին 35ինճի մատտէսինին թատիլի ֆիքրինի պէեան իթմէշ իտիմ։ Էճնէպի մէմլէքէթ-լէրի Գանունը էսասիլէրինտէն օգուտը-ղըմ մատտէլէրտէն անլաշըլըեոր քի, պիր չօգեէրլէրտէ պէօյլէ ահվալտէհիւքիւմէթին թէքլիֆ իթտիկի սուրէթտէ թատիլաթ վագը օլուր։ Պու պապտէ հուգուգը Սալթանաթընն թահտիտ իտիլմէսի՝ բէք ֆէնա թէէսիր իտէր։

«Սըրա, սուլհ միւզաքէրաթը իճրասը-նա կէլիպ, գուվվէթլի պիր հիւքիւմէթ պուլընմասը լազըմ տըր։ Թէքլիֆ օլընան մատտէյի գապուլ եախօտ ըէտտ իթմէք-տէ սէրպէսթսինիզ։ Ֆագաթ եալանլարա ինանմաեընն։ Մէճլիսի մէպուսանը տա-ղըթմագ ֆիքրի եօգ տըր։ (Մէրքէզտէն չիտէթլի ալգըշլար։)

Մուսթաֆա Արիֆ պէյ.— Տախիլի նիզամնամէնին 5Վ1ինձի մատտէսի մուհիպինէ, սատրազամ բաշա՝ Թէքլիֆ իթտիկի թատիլ իշլին նէ՞ սէպպէպլէ միւսթաճէլիյէթ թալէպ իթտիկինի իյզահ իթմէլի տիր։

Ռիզա Նաբ պէյ.— Իթալիա իլէ միւսալէհա ագա իտէճէք իմիշ։

Սայիտ բաշա.— Մէմլէքէթտէ էօյլէ վէխիմ մէսէլէլեր վար քի, պունլարա գարշը գուվվէթլի պիր հիքիմէթ դուլընմասը լազըմ տրը։ Սանիէն՝ մուխապէրաթը սուլհիյի իճրա իթմէք իչին, վասի սէլահիյէթի հայիզ գուվվէի իճրաիյէ լազըմ տրը։ Տարպէի հիքիմէթտէն (զոռ տիբա) պահս օլունուեօր։ Էկէր տարպէի հիքիմէթ իճրա իթմէք իսթէնէն պիր այլագ պուլունուրսա, պունա Գանունը էսասի իլէ մուգավէմէթ իտէմէզսինիզ։ Անճագ սիլահլա գարշը կէլէպիլիրսինիզ։

«Հիքիմէթին տիկէր մուհիմմ մէշղուլիյէթլէրի վար տրը։ Էրմէնի վաթանտաշլարըմըզ բէք վիեատէ չայանը թէէսսիֆ հալտէ պուլունուեօրլար. իսլահթա միհթաճ արրլար։ Ռումլարըն տա միւխթէլիֆ մէսէլէլէրի վար տրը։

Սէլէր.— Իսլամլարըն իհթիեաճը եօ՞ք մը։ (Կիրիլիթիւ։)

Պունտան սօնրա միւզաքէրաթա պաշլանմըշ տրը։

Հօճա Մէմտի էֆ.՝ հիքիմէթին լաիհասը լէհինտէ օլտըղընը, ֆագաթ անվալը հաղրէ սէպէպիյէ միւսթաճէլիյէթ թէքլիֆինին գագուլինի միւնասիպէթսիզ կէօրտիւկիւնիւ պէեան իյէմիշ տիր։

Լութֆի Ֆիքրի պէյ.— Պու թէքլիֆին Սաիտ բաշա թարաֆընտան վագը օլտըղընա թէաճճիւպ իտէրիմ։ Իլք ադիա քէնտիսի հիչ պիր ֆըրգաեա մէնսուպ օլմատըղընը թէէմին իթմիշ իտի վէ օղուտուղու բրօկրամտա սու թէպտիւլէ տաիր պիր սէօզ եօգ իտի։ Իլք ադիա գօմիթէնին Սէլանիք գօնկրէսինտէ պու մէսէլէ օրթաեա գօնմըշ, վէ օնտան սօնրա Սաիտ բաշա պունու բրօկրամընա իտիալ իթմիշ տիր։

Լութֆի Ֆիքրի պէյ՝ Գանունը էսասինին թատիլաթընտա միւսթաճէլիյէթ թէքլիֆի գապուլ օլընամաեաճաղը ֆիքրինի պէեան իթմիշ, վէ պունըն իչին Մէճլիսը աեանըն բէյնի ալմայը թէքլիֆ իչէմիշ, տիր։ Պատէոու տէմիշ տիր քի, «Պէն, թէքլիֆ օլընանթէպտիտիւիւն էսասընտա միւսթաճէլիյէթ կէօրմէեօրլա։ Էկէր 35-ինճի մատտէ, իքի սէնէ զարֆընտա պու կիւնքի հալի իլէ իճրա օլընապիլտի իսէ, պիր գաչ այ տահա տէվամ օլունապիլիր։ Սաիտ բաշա. հիքմտարլարըն հուգուգընը թահլիտ իթմէք՝ էյի թէէսսիր իթմէզ վէ գանունա մուվաֆըգ տէյիլ տիր։ տէեօր։ Էկէր հուգուգը Սալթանաթ նամընա սէօզ սէյլէմէյէ հագգլարը օլմաեան քիմսէլէր վար իսէ, իթթիհատտա օղիկարշի իճրատիանէլէր վէ հիքմտարը հէր կէօնա սէլահիյէթտէն մահրում գրլանլարտը։ Սաիտ բաշա տա՝ պու օղիկարշինին թէէսսիրի թահթընտա պուլունուեօր։ (Մէրքէզտէն թարիֆի նագապել կիւրիւլթիւ։) Էֆէնտիլէր, «Սապահատան» վէ «Թանինտէն պաշգա քեաֆֆիյի ղազէթալարընն սէրաեա կիրմէսի մէն իսթիմիշ տիր։ (Եէնիտէն կիւրիւլթիւ։)

Պասրի պէյ.— Սէրայատան իշէրիյէ մուխալիֆ ղազէթա կիրէմէեօր։ (Կիւրիւլթիւ տէվամ իթմիշ տիր։)

Մահիր Սաիտ պէյ.— Միլլէթ պունլարը պիլմէլի տիր։

Լութֆի Ֆիքրի պէյ.— (Իյզահաթընա տէվամ իսէրէք.) Էսասէն Սաիտ բաշանընը լահիսընտա միւսթաճէլիյէթ մահիյէթի եօգ տրը։ Սաիտ բաշա. Մէճլիսի տաղրմամգ իչին պու մահիյէթի վէրիեօր։ Սուլհ մուխապէրաթը՝ սրրֆ պիր պէհանէ տիր։ Ռեամիլ բաշայը, Թիւրքիա արազիսինի թէրք իթտի տէյի իթհամ իթտիկի հալտէ, քէնտիսի Ռեամիլ բաշատան էվվէլ Թէսալիայը Եունանա թէրք իթմիշ տիր։ (Մուխալիֆիլէրտէն չէտիտ ալգըշլար։) Մէճլիսին տաղրտրլմասընընն ասըլ մագսէտի պայդա տրը։ Հուբրիյէթ վէ Իթիլաֆ ֆըրգասը իյէրլէեօր. օնտան գօրգուեօրլար։ Լաքին Մարտ 31 վագըսընտան սօնրա, Սթամպօլտա պուլընան 40-50.000 նէֆէր ասքէր, քէնտի հագգ սըղըրգլարընը պիլէրէք, տիթրէտիլէրի ճիհէթիլէ, Ռումէլիտէն կէլէն պիր ավուճ գանրամանլարա մուգավէմէթ իտէմէտիքլէրի կիպի, սիզ տէ, պիզիմ գուվվէթիմիզէ գարշը գալզտրղընըզտա, տիթրէլեճէքսինիզ։»

Պու զէմինտէ միւզաքէրաթ պիր միւատէթ տահա տէվամ իթմիշ, պահրիէ նազրը սապրգ Խուրշիտ բաշա՝ իքի սէնէ Զաթը Շահանէնին եավէրը հարպը օլմուշ օլմասըյլա, սէրաեա «Սապահ»տան վէ «Թանին»տէն պաշգա ղազէթա կիրմէտիկի սէօզիւնիւ թէքզիպ իթմիշ. Մահիր Սաիտ պէյ՝ պունա ճէվապ վէրմէք իսթէմիշ իսէ տէ, էքսէրիյէթին կիւրիւլթիւսիւ պունա մանի օլմըշ, սատրազամ բաշա՝ եիսէ սէօզ ազազէ, թէքլիֆինի միւտաֆաա իյէմիշ, Ռեամիլ բաշանընն ալէյհինտէ պուլընտըղընը խաթրլամամտըղընը վէ թէսալիայը Եունան վէրէն քէնտիսի աէյիլ, Պէրլին ահտնամէսի օլտըղընը պէեան իթմիշ, պիր տրա Սաիտ բաշա տաբըլըպ մէճլիստէն չըգմըշ իքէն, թէքրար կէլմիշ, վէ պու խուսուսա՝ մուխալիֆիլէրճէ վէսիյէյի մուտաեէզ օլմըշ տրը. ֆագաթ նիհայէթ մէճլիսին Յիւնճիւճէլսէօինտէ, մուխալիֆիլէրին պէօյիւք գըսմը հազըր օլմատըղը հալտէ, Սաիտ բաշանընն լահիսը, միւսթաճիլիյէթ գարարըյլա, էնճիւմինէ կէօնտէրիլմիշ տիր։

* * *

ԲԱԶԱՐ ԻՐԹԷՍԻ ԿԻՒՆԲԻ ԻՃԹԻՄԱ

Պու իճթիմատա տահի 35ինճի մատտէ պիր չօգ կիւրիւլթիւյէ սէպէպ օլմըշ տրը։ Էվվէլա Ֆէրիտ պէյ՝ 35ինճի մատտէնին թատիլ թէքլիֆինին, սիւլիսանը էքսէրիյէթ պուլընամաեաճաղընտան գապուլ օլընամաեաճաղը միւհթէմիլ իսէ տէ, իպգա վէ իճրա իտիտիկինտէ, իչպու մատտէտէ, «Էկէր եէնի գապինէ իտարա իտէրսէ» տէյի միւպհէմ պիր ֆըգրա մէվճուտ տրը. պու եէնի գապինէ՝ հանկըսը տրը. եէնի պիր գապինէ՝ մի թէչքիլ օլընաճաղ, եօգսա Զաթը Շահանէ էսկի գապինէյի իպգա իտէպի հէ՞ք մի տիր. պու պապտէ Հէյէթը աեանընի բէյնի տէ ալմագ իւզրէ, իչպու թագրիրին միւսթաճէլէն մէվգըի միւզաքէրէյէ գօնմասընը թէքլիֆ իտէրիմ, տէմիշ տիր։

Արնավուտ մէպուսլարը տահի 35ինճի մատտէնին՝ Արնավուտլըգտա իճրասը բէք չօգ տէֆա վատ օլընան, լաքին հէնուզ հիչ պիր չէյ եաբըլմըշ օլմաեան իսլահաթը կէրի պրագտըրմաեա սէպէպ օլաճաղընա տաիր պիր թագրիր վէրմիշլէր տիր։ Պու թագրիր՝ էնճիւմէնէ կէօնտէրիլմիշ տիր։ Ֆէրիտ պէյին թագրիրի տէ նագարը տիգգաթա ալընմըշ, վէ ռուզնամէի միւզաքէրէյէ կէչիրիլմէսի՝ իլէրիյէ թաալիգ իտիլմիշ տիր։

Տէպրէ մոպուսը Պասրի պէյ տահի պիր թագրիր իլէ պիր բաբօր թագտիմ իտիպ, տէրհալ օգունմասընը թալէպ իթմիշ, վէ պու պապտէ լէհ ու ալեյհտէ սէօզլէր սէօյլէնիրքէն, Պասրի պէյ՝ «Պու բաբօրը թագտիմ իթմէքլէ վաթանա պէօյիւք խըզմէթ իտիեօրըմ» տէմիշ տիր։

Խալիլ պէյ.— (Մէնթէշէ մէպուսը.) Ռէյիս պէյ թագրիրլէրի օգութմազտան էվվէլ միւնտէրիճաթընա վագրի օլմալը տրը։ Իմտի չարչ. կիւնիւ օգունմասընը թէքլիֆ իտէրիմ։

Պասրի պէյ.— Մատտէ՝ տէվլէթին մէնֆաաթը իչին տիր։ Մէմլէքէթի Սաիտ բաշա կիպի մուխաթարալը պիր ատէմտէն գուրթարմագ իսթէրիմ։

Էնգարէ մէպուսը Թալէաթ պէյ.— Մուխալիֆլէր, ղազէթալարտա եազամատրգլարընը Մէճլիստէ սէօյլէմէք իսթէեօրլար։

Պու սէօզլէր, թարիֆ օլընմազ պիրգարղաշալըղա սէպէպ օլսրշ տրը։ Մուխալիֆլէր շէտիտ բրօթէսթօլար իթմիշլէր տիր։

Էնգարէ մէպուսը Մահիր Սաիտ պէյ.— Պաղը էսարընն մէյտանա չըգաճաղընտան գօրգուեօ՞րմըսընը։

Տիկէր պաղը մէպուսլար տա՝ բէյիսի թարաֆկերլիքլէ իթհամ իթմիշլէր տիր։

Բէյիս՝ թագրիրի օգութմամագտա իսրար իթտիկինտէն, թարաֆէյնճէ պաղը աղըր սէօզլէր թաաթի օլընմըշ։ Գարահիսարը Շարգի մէպուսը Ֆէյզի պէյ՝ քեաթիպ Հայտար պէյլ։ «պէ հէրֆ» տէյէրէք խիթապ խթտիկինտէն, Հայտար պէյ՝ իսկէմլէսինի մուխաթրպընա էնտիրմէք իւզրէ գալտրրմըշ, մուխալիֆլէր բիեասէթ քիւրսիսինէ հիճճում իթմիշլէր վէ օ արա ուտուտի պիր գարղաշալըգ իլէ թէճավուզ պաշլամագ իւզրէ իքէն, բէյիս մէճլիսի թաթիլ իթմիշ տիր։

* * *

Էսնաի թաթիլտէ մուխալիֆ մէպուսլար թօբլանըպ, բէյիսին հարէքէթինէ գարշը բրօթէսթօ իտէրէք, տախիլի նիզամնամէյի իճրա իթմէսի, վէ Պասրի պէյին բաբօրընը օգութմասը իչին բէյիսին նէզտինէ պիր հէյէթ կէօնտէրմէյէ գարար վէրմիշլէր տիր։ Հէյէթ, պու գարարը Ահմէտ Ռիզա պէյէ թէպլիղ իթտիկինտէ. Ահմէտ Ռիզա պէյ՝ Սաիտ բաշանընն էսնաի ղայպուպէթինտէ ալէյհինտէ իթհամատա պուլընմագ եօլսրզ օլաճաղընտան բաբօրը վէ թագրիրի, չարչէնպիհ կիւնիւնտէն (պու կիւն) էվվէլ օգութմաեաճաղընը պիլտիրմիշ տիր։

Հուբրիյէթ ֆըրգասընա պու ճէվապ պիլտիրիլտիկինտէ, ֆըրգա՝ իքինճի ճէլսէտէ հազրը պուլունուպ պուլընմասաճաղընը գարարլաշտըրմագ իւզրէ պիր միւզաքէրէ իթմիշ. լաքին սահթ 40-30-տա էքսէրիյէթ գալմաեաղ, բէյիս՝ մէճլիսի թօբլաեամատըղընտան, Հուբրիյէթ ֆըրգասընընն գարարընա հաճէթ գալմամըշ աբը։

* * *

Իշիտիլտիկինէ կէօրէ, Պասրի պէյին իյմա իթտիկի բաբօր՝ Սաիտ բաշանընն Համիտէ վէրմիշ օլտըղը պիր ժուրնալ իմիշ։ Իշպու ժուրնալտա Սաիտ բաշա պու մէմլէքէթտէ անասընը միւխթէլիֆէ պուլընմասընա վէ սահիր սէպէպլէրէ մէպնի մէշրութիյէթ իտարէսինին պուրաեա ուեամաեաճաղընը պիլտիրմիշ տիր։ Պու ժուրնալ՝ Երլտըզտա պուլընան քեաղըտլար իչինտէ օլուպ, ժուրնալլար գօմիսիոնը Թարաֆընտան սրրասընտա սագլանըմըշ աբը։

* * *

Հասրլը պիր գաչ կիւնտէն պէրու պու մէսէլէ երլգիւնտէն մէմլէքէթիմիզ վէխիմ պիր պուհրան կէչիրմէքտէ տիր։ Իթալիա իլէ արամըզտագի մուհարէպէ, Մաքէտոնիա, Կիրիտ, Պողազլար վէ սահիր մէսէլէլէր, հէր ուունուտուլարագ։ վաթանընն տահիլէն վէ խարիճէն պուլընտրզը ահվալը միւշքիլէ պէր թարաֆիտիլէրէք, եալընըզ Գանունը էսասինին 35 ինճի մատտէսինին թատիլինէ տաիր Սաիտ բաշանընն ալտրզը ատըմ՝ ղազէթա սիւթունլարընը. Մէճլիսի մէպուսանը իշղալ իտիեօր։ Վագտա պու մէսէլէ բէք մուհիմ, հաթթա վէխիմ տիր, լաքին իշ։ վաթանընն, մէմլէքէթին խայրը եօլընտա խըզմէթտէն չըզարագ. Մէճլիսի մէպուսանտա, իսկէմլէ վէ էլ գալ իլէ գավկա իթմէքտէ, ղազէթալարտա չախսիեաթա գարշը չըզմագտտ գարար գըլտրզընտան պու հալ՝ պիւթիւն համիլէմէնտանը միլլէթի մէյեուս վէ միւքէտտէր գըլտեօր։ Պու սուրէթլէ պիլմէյիզ քի, վաթանընն խայրընա, սէլամէթինէ՞ մի, եօգսա մահվընա, խարագընա՞ մը չալըշըլմագտտ աբը։ Պիզ, էվվլեայը ումուրըմըզդա, ազամ մէճալիսէ վէ պու մէսէլէլէր իլէ զիեատէ մէշղուլ օլան ղազէթալարըմըզդա։ Ալլահտան ինսաֆ վէ իզան թէմէննի իտէրիզ։

ՄԻԹԷՖԷՐՐԻԳ ՄԱԼԻՄԱԹ

Մէյտանը հարգա տաիր Իթալիա մէնպաընտան պիլտիրիլտիկինէ կէօրէ, Իթալիալալար, օվասիս ճիհէթլէրինտէ ժուգավէմէթ թէսատիֆ իթմէմէքտէ իմիշլէր։ Պէնկազիտէ սիւքիւնէթ հիւքմ իտիեօր։ Իթալիանլար Թարապլուսըն ղարպ թարաֆընտա Զանզուր օվասիսինի էշղալ իթմիշլէր տիր։— Թիւրքճէ ղազէթալարընն պէեանընա նէզարէն, Թիւրք վէ Արապ ասաքիրի, կէչէնտէ Իթալիանլարա հիւճում իտէրէք, մէվգիլէրինտէն կէրի սիւրմիշլէր տիր։— Կէչէն բէնչ. կիւնիւ Պէնկազիտէ պիր մուհարէպէ վուգուպուլմըշ տրը։ Գայմագամ Շաքիր պէյին գօմանտասընտա պուլընան Թիւրք վէ Արապ էֆրատը՝ իքի սահթ ժուհարէպէտէն սօնրա տիւշմէնի ֆիրարէ մէճպուր իթմիշլէր տիր։ Իթալիանլարընն թէլէֆաթը եիւզտէն զիեատէ օլուպ, Օսմանլը վէ Արապլարտան պիր գաչ քիշի թէլէֆ վէ մէճբուհ օլմըշ տրը։ Օթուզ Իթալիան էսիր թաբթուլմըշ վէ պիր խայլի մուհիմմաթ զապթ իտիլմիշ տիր։ Իթալիանլար՝ կէմիլէրինին աթէշի սայէսինտէ գուրթուլապիլմիշլէր տիր։— Տէրնատա Իթալիանլարընն վազիյէթի բէք ֆէնա օլտըղընը «Սապահ» եազըեօր։— Հիքիմէթը Օսմանիէ հիսապընա Թարապլուսա կիթմէք իւզրէ Վիլլանատտն պիր պայօնը կէչէճէք տիր։

Պիր զէմանտան պէրու Թիւրքիա իլէ Մըսըր պէյնինտէ թատարրուֆ իտտաաբյա վէսիլէի մուզակատա օլան Սօլում նամ քիւչիւք լիմանընն, վագգաթէն Մըսրրա թէրքինէ Պապը Ալի մուվաֆագաթ իթմիշ տիր։ Թէլէկրաֆ մէրքէզի տախիլէ նագլ իտիլտիկի կիպի, հիւզի պիր միգտարտա օլան ասաքիրի Օսմանիէ տախի սահիլի թախլիէ իթմիշ վէ եէրինէ Մըսըր ասքէրի կէօնտէրիլմիշ տիր։

Իրանըն Խոյ չէհրինին Ռուսլար թարաֆընտան իշղալընա գարշը Պապը Ալինին Ռուսիա հիքիմէթինէ չիտտէմլի բրօթէսթօլար իթտիկի՝ թէհրանտան «Թայմս»ա եազըլմըշ տրը։ Իրան Մէճլիսը մէպուսանը, հէյեթը վիքէլանընն թէքլիֆ իթտիկի վէճհէ ագտը իթիլաֆա՝ բազը օլմատըղընտան, Ռուսլար՝ թէհրան իւզէրինէ եիւրիւմէքտէ իմիշլէր։ Իրան գատընլարը՝ պիւթիւն ժիւճէվհէրլէրինի մէմլէքէթին ուզրունա ֆէտայէ հազըր օլտուգլարընը պիլտիրմիշլէր տիր։

Լութֆի Ֆիքրի պէյին թէէսսիսաթ ղազէթասը պիրա միւտտէթ թաթիլ իտիլիպ, եէրինէ «Թագտիրաթ» չըգմըշ տրը։

Բազար իրթէսի կիւնքի Մէճլիսի վիքէլատա, Անատօլիի Շարգիտէ, Էրմէնի մէպուսլարընն վէրտիքլէրի թագրիլէր էսասը իւզէրինէ իճրա իտիլէճէք իլահաթ հագգընտա միւզաքէրէ օլունմըշ, վէ պու [illegible] իչիյէ մէշղուլ օլմագ իւզրէ [illegible] տախիլէ, նաֆիա վէ զիրաաթ նազըրլարընտան միւրէքքէպ պիր գօմիսիօն թէշքիլ իտիլմիշ տիր։

Աթինատան պիլտիրիլտիկինէ կէօրէ, Կիրիտ մէպուսլարը, սիւն Ռէթիմոտա կիւրիւլթիւլիւ պիր մէճլիս ագտ իթմիշլէր տիր։ Աթինատա կիթմէքիւզրէ իքէն, էճնէպի զըրնլարընտա թէվգէֆ իտիլմիշ օլան Կիրիտի մէպուսլար՝ համի տէվլէթլէրին խարիճիտ նազըրլարընա բրօթէսթօ թէլէկրաֆլարը չէքմիշլէր տիր։—Եարընն, Եունան Մէճլիսի մէպուսանը, Կիրիտի մէպուսլարընն ենթիխապը մէսէլէսիյլէ իշթիղալ իտէճէք տիր։

Տիւն հարպէ վէ պահրիէ նազըրլարը՝ այրը այրը հուզուրը Շահանէյէ գապուլ օլընարագ, Զաթը հազրէթը Բատիշահի իլէ ուզուն միւտտէթ միւլագաթ իթմիշլէր տիր։ Պու միւլագաթլարա պէօյիւք էհէմմիյէթ վէրիլիեօր։

Բուս հիքիմէթի թարաֆընտան Պողազլար մէսէլէսինէ տաիր նօթա վէրիլտիկի չայեասը տողրու տէյիլ տիր։

Սահիպի իմթիեազ վէ
Միւտիրը մէսուլը ղազէթա
ՅՈՎՀ. ԹՕԼԱՑԵԱՆ
ԻՏԱՐԷ ԽԱՆԷ
Պէյօղլուճատա Թաքսիմ ճատտէսիճէ Ն. 65